

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

20.8.2021

rajavartiolaitos@raja.fi
VPRVLEoikeudellinenosa@raja.fi

VN/15289/2021

**Tullin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
rajanylitystietojärjestelmää (EES) ja Euroopan matkustustieto- ja lupajärjestelmää
(ETIAS) koskevaksi täydentäväksi lainsäännöksi**

Kuten hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, on Tulli ollut mukana EES – ja ETIAS –asetuksia täydentävää lainsäädäntöä valmisteleavassa työryhmässä. Siinä yhteydessä Tulli on voinut tuoda esiin ehdotettaviin täydentäviin säännöksiin liittyviä kannanottojaan. Tämän vuoksi Tullilla ei enää tässä vaiheessa ole asiaan merkittävää lausuttavaa.

Kuten hallituksen esitysluonnoksen kappaleessa 3.2 todetaan, on Tullilla roolit EES – ja ETIAS –asetusten soveltamisessa rajatarkastusviranomaisena, viisumiviranomaisena ja lainvalvontaviranomaisena eli asetusten tarkoittamia vakavia rikoksia tutkivana ja muutoin torjuvana viranomaisena. Luonnoksen (kappale 3.2 ja sivu 37) mukaan EES – ja ETIAS –järjestelmien käyttöoikeuksien voidaan katsoa johtuvan suoraan asetuksen sääntelystä sekä toimivaltaisten viranomaisen lakisäätteisistä tehtävistä. Toimivaltaisia viranomaisia ei luonnoksen mukaan siten ole tarpeen määritellä kansallisessa lainsäädännössä, eikä viranomaisten toimivaltuuk-sista asetusten mukaisissa tehtävissä ole tarpeen antaa tarkempaa kansallista sääntelyä.

Sisällöllisesti ehdotettavat lainmuutokset koskevat erityisesti Tullia lähinnä siten, että lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa otettaisiin säännös siitä, että myös Tulli toimii EES – ja ETIAS –asetuksen tarkoittamana keskusyhteyspisteenä tietojen saamiseksi asetusten tarkoittamista järjestelmistä eräiden vakavien rikosten torjuntatarkoituksiin. Tämä on luonnoksessa katsottu toimivimmaksi ratkaisuksi, sillä Keskusrikospoliisilla ja Tullilla on jo olemassa olevien kansainvälisten tehtäviensä vuoksi hyvät

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

20.8.202

edellytykset huolehtia myös EES-järjestelmään ja ETIAS-keskusjärjestelmään tehtävistä lainvalvontakyselyistä.

Lisäksi lakiin henkilötietojen käsittelystä Tullissa lisättäisiin säännös, joka oikeuttaa Tullin luovuttamaan eräitä tietoja kyseisiin järjestelmiin.

Säännöskohtaisia huomioita

Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa

Lain 18 §:ää ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin siten, että Rajavartiolaitoksen esikunta olisi EES –järjestelmässä olevien henkilötietojen rekisterinpitäjä. ETIAS –asetuksen tarkoittaman tietojenkäsittelyn osalta Rajavartiolaitos olisi kansallisena ETIAS –yksikkönä rekisterinpitäjä suoraan asetuksen nojalla. Pykälään lisättäväksi ehdottavassa toisessa momentissa täsmennettäisiin, että myös ETIAS-asetuksen 57 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjä olisi Rajavartiolaitoksen esikunta. Se on jo pykälän voimassa olevan muodon mukaan Rajavartiolaitoksen henkilötietolaissa tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen ja myös yleisperustelujen kappaleen 4.2 mukaan Rajavartiolaitoksen esikunta vastaisi rekisterinpitäjänä myös muiden toimivaltaisten viranomaisten, kuten Tullin suorittamasta henkilötietojen käsittelystä EES- ja ETIAS-järjestelmissä. Perustelujen mukaan Rajavartiolaitoksen esikunnan rekisterinpitovastuu ulottuisi myös keskusrikospoliisissa ja Tullissa olevien lainvalvontakäytön keskusyhteyspisteiden toimintaan.

Säännöksen perustelujen mukaan kukin toimivaltainen viranomainen vastaisi kuitenkin viime kädessä oman toimintansa lainmukaisuudesta. Tästä huolimatta säännös johtaisi poikkeukselliseen tilanteeseen, jossa muun muassa Tullissa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä kaikkine EU:n tietosuojainstrumenttien velvoittamine rekisterinpitäjän vastuineen ja velvollisuuksineen vastaisi Rajavartiolaitos. Tulli ehdottaakin, että rekisterinpitäjän ja kyseisten muiden viranomaisten rooleja ja vastuita tarkennettaisiin lain tasolla vastaamaan voimassa olevaa EU – ja kansallista tietosuojalainsäädäntöä.

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

Edellä todetun ja myös Tullin kannan mukaisesti Tulli olisi luonnoksen mukaan keskusrikospoliisin ohella keskusyhteyspiste EES – ja ETIAS – asetusten tarkoittamien tietojen käyttämisessä eräiden vakavien rikosten torjuntatarkoituksiin.

Tullin keskusyhteyspiste –toiminnosta ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi poliisin eikä Tullin omassa henkilötietolaissa. Lähtökohtaisesti kunkin viranomaisen tehtävistä tulisi säätää sen omaa hallinnonalaa säätelevässä laissa. Tullin käsityksen mukaan säännös ei edes olisi sopusoinnussa

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

20.8.202

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain soveltamisalan kanssa, sillä lain 1 luvun 1 §:ssä sen soveltamisalasta säädetään näin:

”Jollei muualla laissa toisin säädetä, tätä lakia sovelletaan poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn...”.

Tämän vuoksi Tulli ehdottaa, että Tullin keskusyhteyspisteestä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa. Säännös voitaisiin sisällyttää lain Tullin tietojensaantioikeutta koskevaan lukuun 3. Tällöin se vastaisi poliisin henkilötietolaissa sitä kohtaa, jossa siihen lisättäväksi ehdotettu keskusyhteyspisteitä uusi 18 a § HE –luonnoksen mukaan sijaitsisi.

Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa

Henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain määritelmiä koskevaan 5 §:ään ehdotetaan lisättäväksi EES –ja ETIAS-asetusten määritelmät.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 24 a §, joka koskisi siinä yksilöityjen Tullin tietojen luovuttamista rajanylitys- ja matkustustieto- ja lupajärjestelmiin. Saman pykälän 3 momentin mukaan tiedot ETIAS-asetuksen 34 artiklassa tarkoitettulle seurantalistalle olisi luovutettava rajavartiolaiton 18 §:ssä tarkoitettun kansallisen ETIAS-yksikön välityksellä

Tullilla ei ole huomauttavista ehdotusten johdosta.

Muita huomioita

Tulli on kiinnittänyt huomiotaan myös eräisiin hallituksen esitysluonnoksessa oleviin lähinnä teknisiin tai sanamuotoon liittyviin yksityiskohtiin. Sellaisia ovat esimerkiksi sivun 10 toisessa ja sivun 23 viimeisessä tekstikappaleessa. Niissä todetaan, että rajavartijan on annettava tieto sallitun oleskeluajan kestosta ja että rajavartijoiden on luettava matkustusasiakirjan tiedot sähköisesti. Sanan rajavartija Tulli ehdottaa korvattavaksi esimerkiksi sanalla rajatarkastusviranomainen, jotta se kattaisi myös rajatarkastusta toimittavan tullimiehen.

Taloudelliset vaikutukset

Asetusten mukaisista velvoitteista aiheutuvien kustannusten osalta Tulli pyytää saada tarkentaa hallituksen esityksen kohdassa 4.2.2 esitettyjä Tullille aiheutuvien taloudellisten vaikutusten arviota seuraavasti:

EES-järjestelmän käyttöönoton edellyttämän välineistön (kasvokuvakamerat, sormenjälkilukijat ja matkustusasiakirjalukijat) uudistaminen aiheuttaa Tullille kertaluontoiset 300 000 euron kustannukset. Kustannukset on huomioitu Tullille osoitetussa vuoden 2021 lisärahoituksessa. Laitteistojen hankintaan on myös saatu EU:n ISF-rahoitusta vuodelle 2021. EES-järjestelmän kansallisten

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

20.8.2022

laitteistojen pysyvien ylläpitokustannusten arvioidaan olevan 27 000 euroa vuodessa.
EES- ja ETIAS-keskusyhteyspisteen käyttämien tietojärjestelmien teknisten muutosten kustannusten arvio on 450 000 euroa vuosina 2021–2023.
Keskusyhteyspiste rakennetaan Tullin nykyisten toimintojen yhteyteen siten, ettei tästä aiheudu lisähenkilötarpeita, vaan toiminto voidaan toteuttaa Tullin nykyisillä määrärahoilla.

Samy Gardemeister
valvontajohtaja

Juha Vilkkö
tulliylitarkastaja

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi: Valvontaosaston johtoryhmä